ŠOLSKI CENTER POSTOJNA

SREDNJA ŠOLA

Gimnazija Ilirska Bistrica

18. XI. – SVETOVNI DAN FILOZOFIJE

Okoljska kriza in filozofija

Avtorica: Nika Škrlj, 4.A/IB

Hiperobjekti so obsežni pojavi, ki jih ljudje preprosto ne zmoremo v celoti zaznati in spoznati, kot sta biosfera in globalno segrevanje. Množično so razporejeni v času in prostoru in razvlečeni skozi čas v enotah, ki so tuje človeškemu dojemanju.

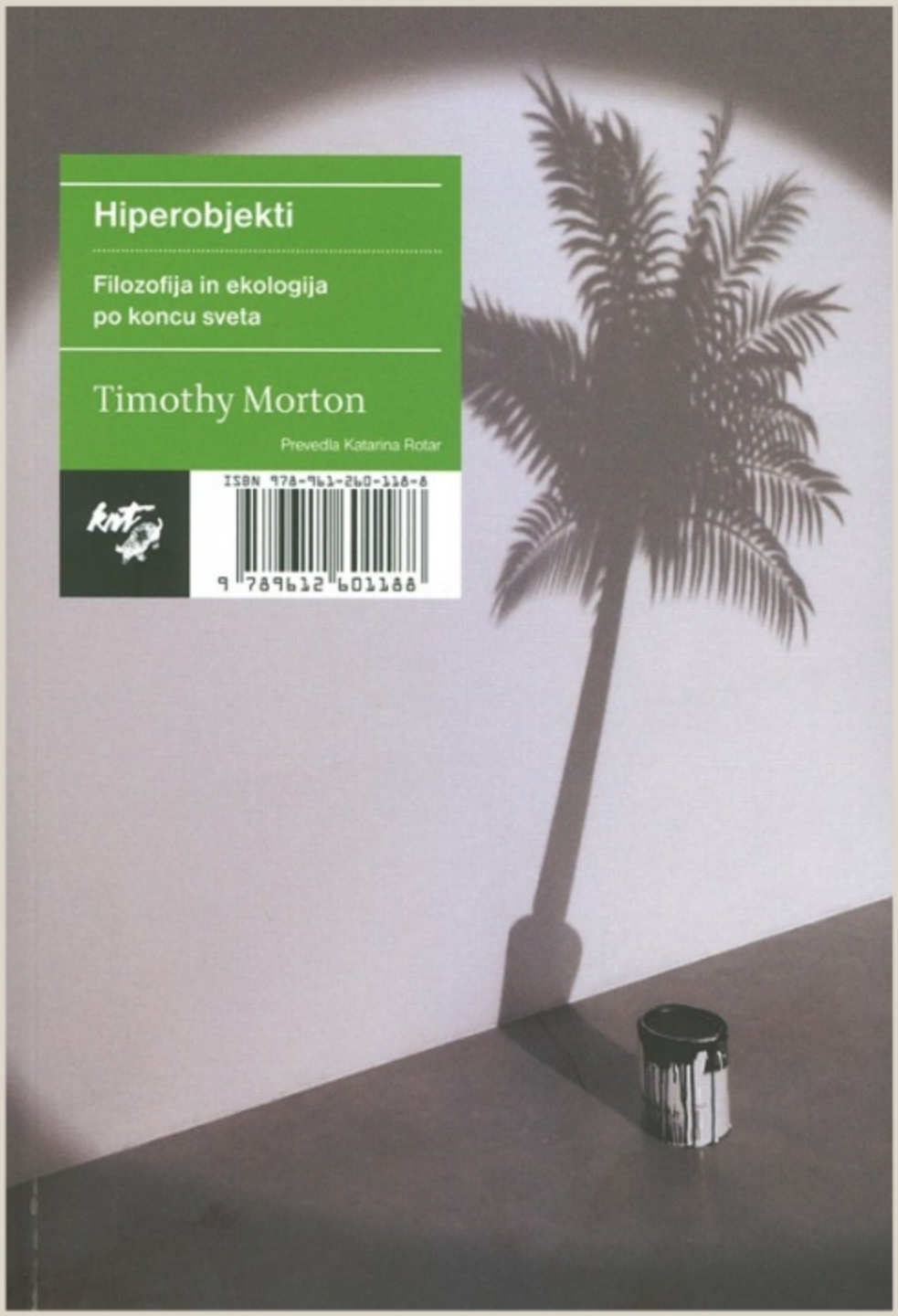

Hiperobjektom pripisujemo pet bistvenih lastnosti:

- **Viskoznost:** agensi, ki se »raztezajo čez svetove in čase«, vanje smo ujeti, pa če se tega zavedamo ali ne (npr. radioaktivnost jedrskih odpadkov)
- **Nelokalnost:** Globalno segrevanje ni locirano na kakšnem določenem mestu, posledice so vidne povsod. Četudi nekatere ne zaznamo na lokalni ravni, jih ne moremo zanikati.
- **Temporalno valovanje:** Obdajajo nas, vendar »so tako masivno razporejeni v času, da se zdi, da bledijo«. Razpolovni čas izotopa plutonija ^{239}Pu je 24100 let, doba, ki si je ne moremo zares realno predstavljati.
- **Faznost**: Zasedajo visokodimenzionalni fazni prostor, ki uhaja tridimenzionalnemu človeškemu merilu. Zaznamo le posledice, sledove njihovega delovanja, nikoli pa njih samih. Ne moremo jih torej zajeti neposredno s svojimi čuti. Približamo se jim lahko zgolj posredno, s shemami, grafi, zemljevidi.
- **Interobjektnost.** Vse entitete so med seboj prepletene v interobjektni sistem.

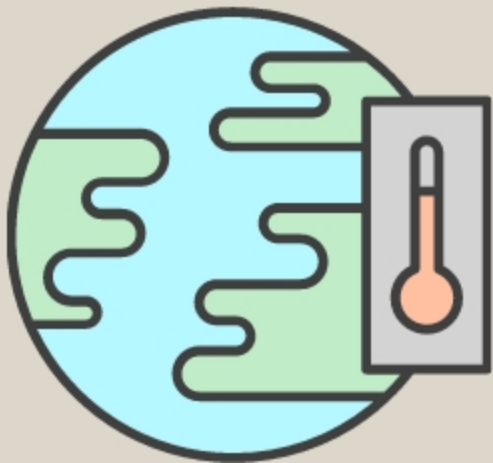

Podnebna pravičnost se opira na ugotovitev, da so najrevnejše družbene skupine za emisije toplogrednih plinov najmanj odgovorne, vendar jih obenem z globalne perspektive posledice podnebnih sprememb prizadenejo najbolj. Vedno bolj se priznava potreba po pravičnosti pogosto nesorazmernih posledic podnebnih sprememb za državljane in skupnosti tako gospodarstev v razvoju kot tudi razvitih gospodarstev. Podnebne spremembe izredno ogrožajo človekove pravice (do zdravja, življenja in preskrbe naših zanamcev).

Izhodišča izražanja podnebne pravičnosti

Distributivna pravičnost – načelo pravične razdelitve stroškov in koristi izpustov:

- onesnaževalec naj plača (tisti, ki povzroča največ izpustov, mora plačati najvišjo ceno)

- načelo sposobnosti za plačilo (bogatejši morajo plačati največ)

- načelo koristi od onesnaževanja (največ morajo plačati tisti, ki so zgodovinsko in v sedanjosti deležni največje koristi zaradi uporabe fosilnih virov)

- razdelitev pravic do izpustov; upoštevamo kriterije: *zadostnost* (toliko pravic do izpustov, kolikor jih je potrebno za dostojno življenje), *egalitarizem* (enako količino dovoljenj za izpuste vsakomur) in *prioriteta* (prednost do izpustov imajo tisti, ki so najbolj ranljivi, predvsem globalno revni)

Teorija podnebne pravičnosti se deli na:

- teorijo globalnega in medgeneracijskega egalitarizma (izhajamo iz načela enakih pravic sedanje in prihodnjih generacij)
- teorijo globalne in medgeneracijske zadostnosti (izhajamo iz načela zadostitve potreb sedanje in prihodnjih generacij)

VIRI

- Omladič, L. Okoljska kriza in filozofija
- Savić, D. (2017). Medgeneracijska pravičnost kot temelj ravnanja z okoljem. Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
- Šošić, M. (2010). Distributivna pravičnost. Diplomsko delo. Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta.